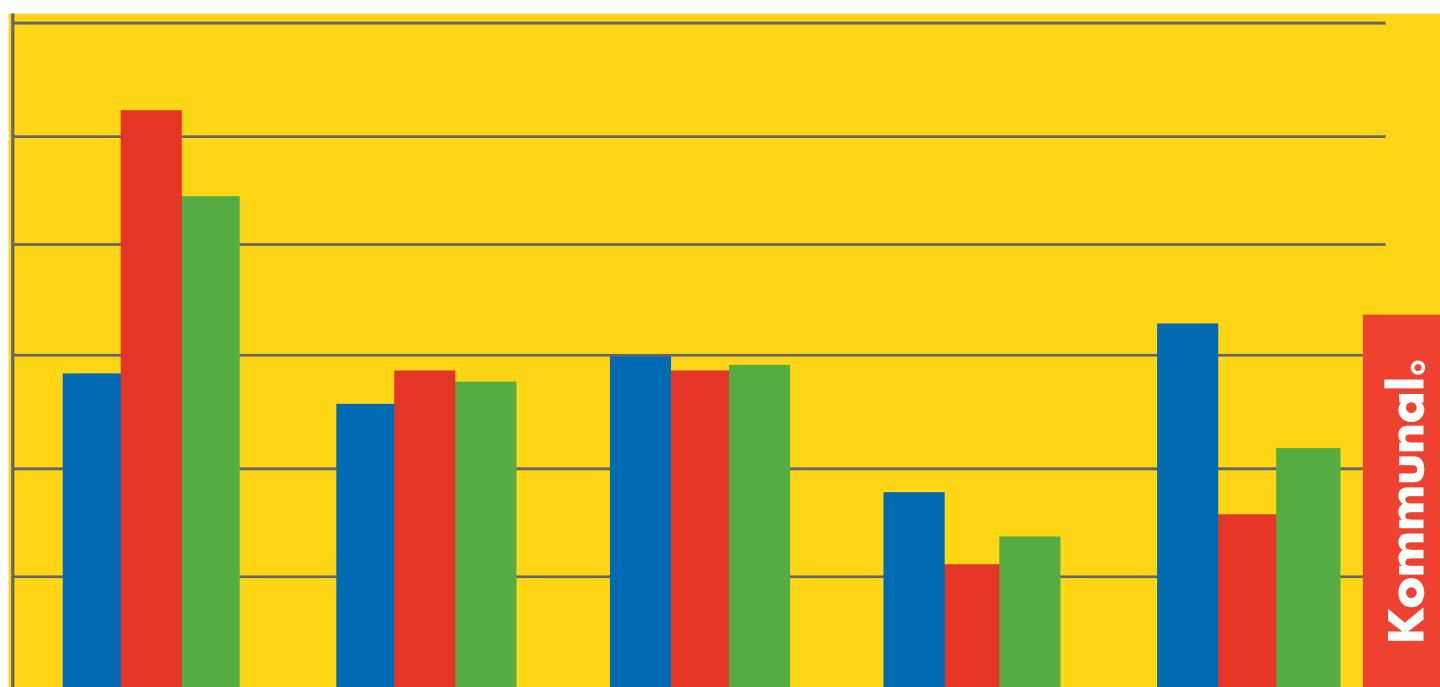

Kommunalarnas arbetsmarknad

Deltidsarbetslöshet

Bakgrund

Deltidsarbetslöshet är ett stort problem för många av medlemmarna i Kommunal. Inom kvinnodominerade vård- och omsorgsyрken är deltid mycket vanlig. I december 2009 fick nära 51 000 personer ersättning från a-kassan på deltid – över 25 procent var medlemmar i Kommunals a-kassa (Källa: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och Kommunals a-kassa).

I april 2008 tillkom en ny regel i arbetslöshetsförsäkringen, den så kallade deltidsbegränsningsregeln. Den innebär att en medlem endast kan få 75 ersättningsdagar i veckor där denna både arbetar och är arbetslös. Tidigare var antalet ersättningsdagar i försäkringen 300 oavsett om personen var helt arbetslös eller deltidarbetande (450 för föräldrar till barn under 18 år). När deltid dagarna är slut måste medlemmen välja mellan att inte ta ut någon ersättning alls eller att ta ut ersättning alla dagar i veckan, dvs. bli heltidsarbetslös. Syftet med det försämrade försäkringsskyddet var, enligt regeringen, att öka drivkrafterna för de deltidarbetslösa att ta heltidsarbete.

Deltidbegränsningsregeln har fått stora konsekvenser för medlemmarna. I december 2009 hade närmare 5 500 av medlemmarna i Kommunals a-kassa förlorat sin möjlighet att deltidstämpla. Det motsvarar drygt 30 procent av alla som blivit utförsäkrade. Totalt över 17 700 personer under perioden april 2008 till december 2009. (Källa: Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen)

För att visa på behovet av en förändrad begränsningsregel i arbetslöshetsförsäkringen har Kommunal gett CFI Group i uppdrag att intervjua 200 deltidarbetslösa medlemmar. Undersökningen är utförd under perioden december 2009 till januari 2010. Engagemanget bland medlemmarna har varit stort och över 90 procent av de tillfrågade deltog i undersökningen.

Intervjuundersökningen

Kommunal och Kommunals a-kassa har tillsammans gett företaget CFI Group i uppdrag att genomföra en intervjuundersökning av medlemmar som i december 2009 antingen var utförsäkrade eller hade mellan en och tio dagar kvar att deltidstämpla.

Medlemmarna var mycket intresserade av att dela med sig av sina erfarenheter av deltidarbetslöshet. Hela 91 procent av de tillfrågade valde att delta i studien. Totalt ingår 201 medlemmar i undersökningen. Tio intervjuer är helt eller delvis genomförda på annat språk än svenska.

Medlemmarna

Det finns många likheter bland de deltidarbetslösa medlemmarna i studien. Nästan alla är kvinnor (19 av 20) i åldern 36-55 år (7 av 10). Flertalet arbetar i kommunen (4 av 5). Den största yrkesgruppen är undersköterska (1 av 3). Ett stort antal har arbetat över sju år hos samma arbetsgivare (3 av 10). Flertalet har hemmavarande barn (7 av 10).

Men det finns också olikheter. Medlemmarnas anställningsformer och antalet arbetade timmar i veckan skiljer sig åt mellan de medlemmar som redan är utförsäkrade respektive de medlemmar som har 1-10 ersättningsdagar kvar.

- Hälften av de utförsäkrade medlemmarna har en visstidsanställning med timlön, de är så kallade timvikarier (5 av 10). Flertalet av medlemmarna med 1-10 ersättningsdagar kvar har en tillsvidareanställning med månadslön (9 av 10).
- Timanställda medlemmar arbetar uppskattningsvis i genomsnitt 22 timmar i veckan. Tillsvidareanställda medlemmar arbetar i genomsnitt 29 timmar i veckan.

Intervjuerna visar att otrygga anställningar och korta deltider ökar takten i utnyttjandet av deltid dagar. Under de närmaste månaderna är det troligt att antalet utförsäkrade i allt högre grad kommer att bestå av tillsvidareanställda medlemmar med månadslön.

Kommunal arbetar för trygga anställningar, rätt till heltid och önskad sysselsättningsgrad för medlemmarna.

Resultat från intervjuundersökningen

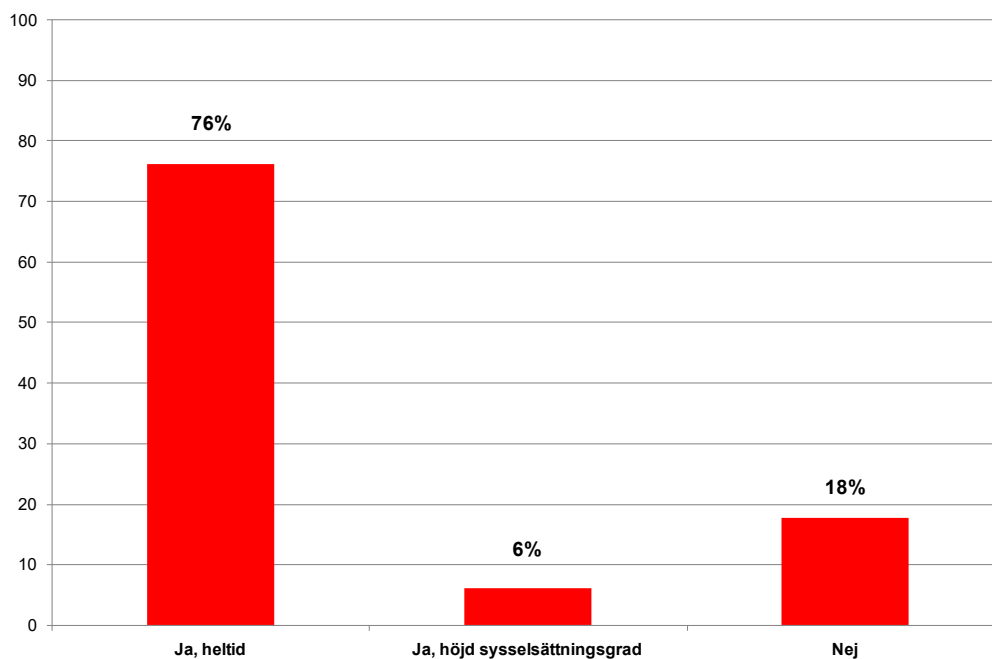
Deltidsarbetslösa medlemmar som vill arbeta heltid eller höja sin sysselsättningsgrad ska anmäla det till sin arbetsgivare. Rätten att begära höjd sysselsättningsgrad är reglerat i kollektivavtal. När det inte står i kollektivavtalet gäller lagen (1982:80) om anställningsskydd. Kommunal rekommenderar att medlemmar lämnar in sin anmälan skriftligt.

För att få klarhet i om arbetsgivarna uppfyller medlemmarnas önskan om heltid och höjd sysselsättningsgrad fick medlemmarna besvara frågan om de gjort en anmälan eller inte.

Har du skriftligt anmält till din arbetsgivare att du vill arbeta heltid alternativt höja din sysselsättningsgrad?

Åtta av tio deltidarbetslösa medlemmar har skriftligt anmält till sin arbetsgivare att de vill arbeta heltid eller få höjd sysselsättningsgrad. Ytterligare en av tio har gjort en muntlig anmälan. Några ansåg inte att det var lönt att skicka in en anmälan och en ytterst liten grupp angav att de faktiskt inte ville arbeta mer.

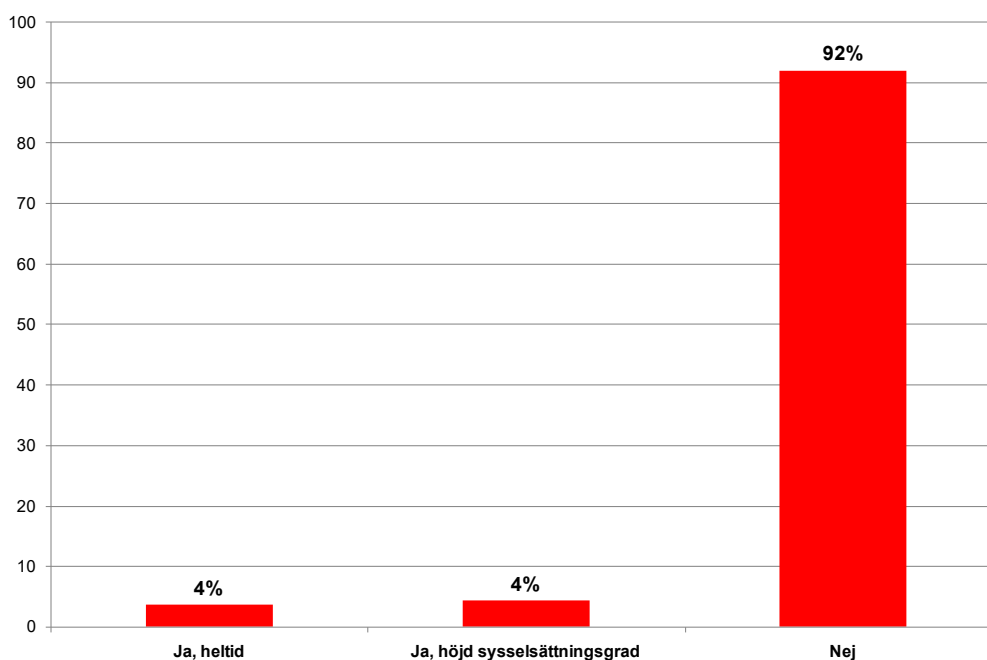
Bild 1. Andelen medlemmar som skriftligt anmält till sin arbetsgivare att de vill arbeta heltid alternativt höja sin sysselsättningsgrad.

Har din arbetsgivare erbjudit dig en anställning på heltid alternativt höjd sysselsättningsgrad?

Trots anmälan var det få deltidsarbetslösa medlemmar som fick heltid eller höjd sysselsättningsgrad. Det stora flertalet, nio av tio, fick inget erbjudande om heltid eller höjd sysselsättningsgrad. Dock fick en av tjugo heltider och lika många fick höjd sysselsättningsgrad.

Bild 2. Andelen medlemmar som har fått erbjudande om anställning på heltid eller höjd sysselsättningsgrad.

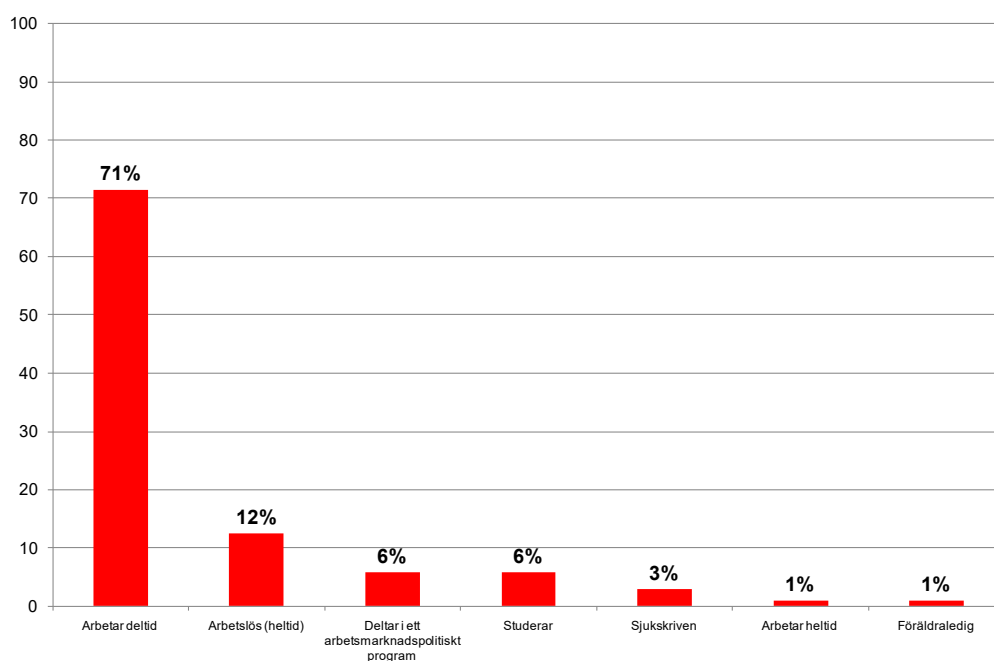

Efter 75 ersättningsdagar som deltidsarbetslös upphör det ekonomiska stödet från arbetslöshetsförsäkringen. Många av medlemmarna i Kommunal måste då bestämma sig för att antingen söka jobb på heltid och vara heltidsarbetslös eller arbeta kvar till en lägre inkomst.

Hur ser din arbetsituation ut just nu?

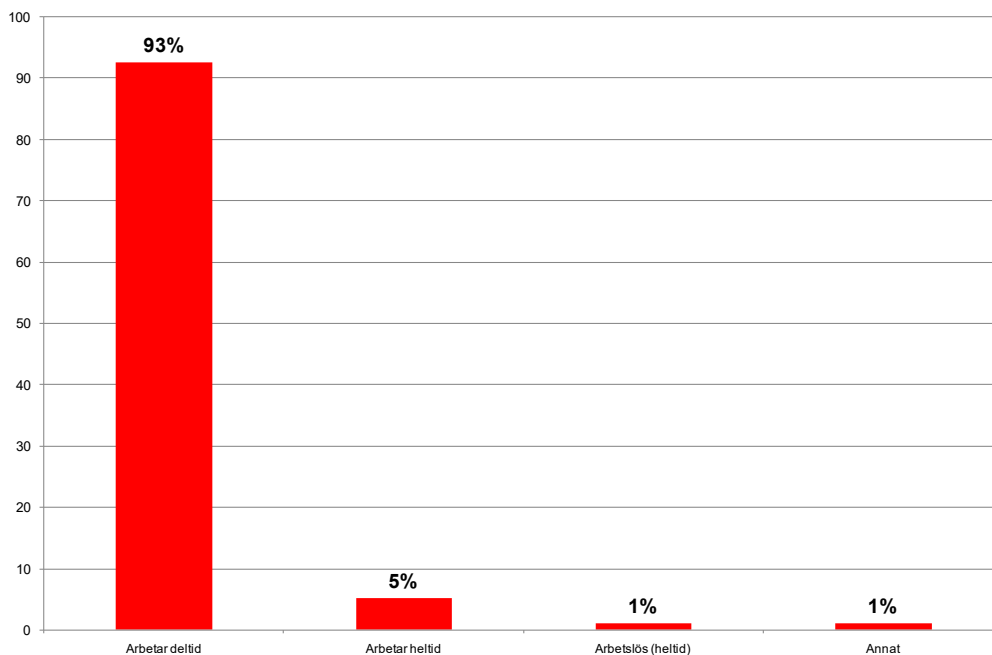
Intervjuerna visar att när deltidsdagarna är slut fortsätter sju av tio utförsäkrade medlemmar att arbeta deltid. Var femte är heltidsarbetslös eller deltar i arbetsmarknadspolitiska program. Endast en av hundra medlemmar arbetar heltid.

Bild 3. Den nuvarande arbetsituationen för de medlemmar som är utförsäkrade och har slut på deltidsdagar.

Arbetsituationen ser annorlunda ut för de medlemmar som har 1 till 10 ersättningsdagar kvar. I den gruppen arbetar nio av tio deltid och en av tjugo heltid.

Bild 4. Den nuvarande arbetssituationen för de medlemmar som har 1-10 deltid dagar kvar.

Kommunal har även frågat medlemmarna om deras framtidsplaner.

Har du planer på att fortsätta med det du gör just nu eller finns det planer på något annat?

Hälften av de intervjuade har gjort upp planer inför framtiden. Andra medlemmar står rådvilla och deras osäkerhet inför framtiden är stor.

De vanligaste planerna är:

- Samma jobb som tidigare med en lägre inkomst.
- Söker heltid eller ökad sysselsättningsgrad på nuvarande arbetsplats.
- Söker heltid inom ny bransch.
- Ska eller kan tänka sig att studera.
- Pension.
- Jobb utomlands.

Många medlemmar är oroliga inför framtiden. Nedan finns ett antal citat från medlemmar som berättat om sin syn på framtiden, livet och sin arbetssituation.

”Man funderar på att söka heltid men det har varit omöjligt att få det. Jag letar hela tiden efter heltidstjänster och frågar min arbetsgivare men jag har nog åldern mot mig så det är väl bara att acceptera att ingen heltid att få. Istället har jag skaffat mig ett städjobb vid sidan av mitt andra jobb.” (Ekonomibiträde, 63 år)

”Jag hoppas att få heltid i slutändan, men det ser inte ut att bli så. Jag hoppas på en förändring hos min nuvarande arbetsgivare. Jag fortsätter att söka heltid. Det blir fruktansvärt svårt att klara sig på 75 procent. Men måste kämpa på eftersom man har småbarn.” (Barnskötare, 37 år)

”Jag vill ha ett jobb. Men kommunen vill inte längre ta in mej som timvikarie, för då måste de erbjuda mej så många timmar för att jag inte ska behöva förlora jämfört med a-kassan. Jag måste nog söka mej en annan bransch. Jag är utbildad till undersköterska men fick inte något jobb inom det. Den här kommunen tar inte in undersköterskor just nu. Jag kan även tänka mej studier, men har inte några konkreta planer just nu.” (Skötare, 46 år)

”Jag får bara acceptera att jag kommer att få mindre inkomst” (Vårdbiträde, 59 år)

”Jag vill arbeta inom samma område men kan mycket väl tänka mig att byta arbetsplats för att få heltidsarbete” (Vårdare, 36 år)

”Jag har sökt nya tjänster med högre sysselsättningsgrad hos min arbetsgivare men inte fått några. Det verkar svårt att få något annat än det man redan har” (Skolmältidsbiträde, 54 år)

”Jag vet inte. Tänker stanna kvar och försöka få så många extratimmar det går” (Vaktmästare/bilförare, 31 år)

”För närvarande vet jag inte alls vad jag ska kunna göra i framtiden” (Undersköterska, 51 år)

”Jag är rådvill. Det är svårt att klara sej på 61 procent. Jag vet faktiskt inte vad jag ska göra. Min arbetsgivare har det lite svårt med ekonomin, så jag tror inte de har möjlighet att ge mej högre sysselsättningsgrad framöver. Enligt facket har jag rätt att vara heltidsarbetslös, men det känns bara konstigt att säga upp sej för att få ut mer pengar. Det ska väl löna sej att arbeta!” (Barnskötare, 54 år)

”Vill jättegärna fortsätta med mitt jobb. Jag har utbildat mej, tagit studielån och jag trivs jättebra. Jag har precis sökt ett heltidsjobb inom samma kommun, och väntar besked om det” (Undersköterska, 40 år)

”Försöka komma upp i tid, med högre procent. Har funderat på att göra nåt mer, dvs ett annat deltidsjobb i tillägg till det jag har, men det är inte så lätt att hitta nytt i hög ålder. Jag har lyckats höja min sysselsättningsgrad från 50 till 60 procent. Jag är för gammal för att byta bransch eller studera. Arbetsförmedlingen föreslog att jag skulle säga upp mej och bli heltidsarbetslös, men det vill jag inte göra. Hellre ett deltidsarbete än inget arbete alls. Som tur är så jobbar maken. Hade jag varit ensamförsörjare så hade det varit besvärligt” (Vårdare, 51 år)

”Det ser mörkt ut. Jag söker jobb inom flera olika branscher” (Barnskötare, 42 år)

”Skulle vilja ha ett heltidsjobb. Jag jobbar så mycket som går, hellre än att sitta hemma och göra ingenting. Jag söker andra jobb, men är 61 år och konkurrensen är hård idag. Har sökt städ och café, men ingen lycka än. Jag har sökt jobb och utvecklingsgarantin i hela landet, men vem vill anställa en 60+are?” (Kvinna, 62 år)

Kommunals hållning och politik

- Förändra deltidsbegränsningsregeln.
- Tvinga inte deltidsarbetslösa att ställas inför valet att antingen säga upp sig eller bli deltidsarbetslös utan fyllnadsersättning.
- Sätt större press på den huvudansvarige, arbetsgivaren, att genomföra åtgärder som angriper deltidsarbetslöshet och otrygga anställningar.

JMF

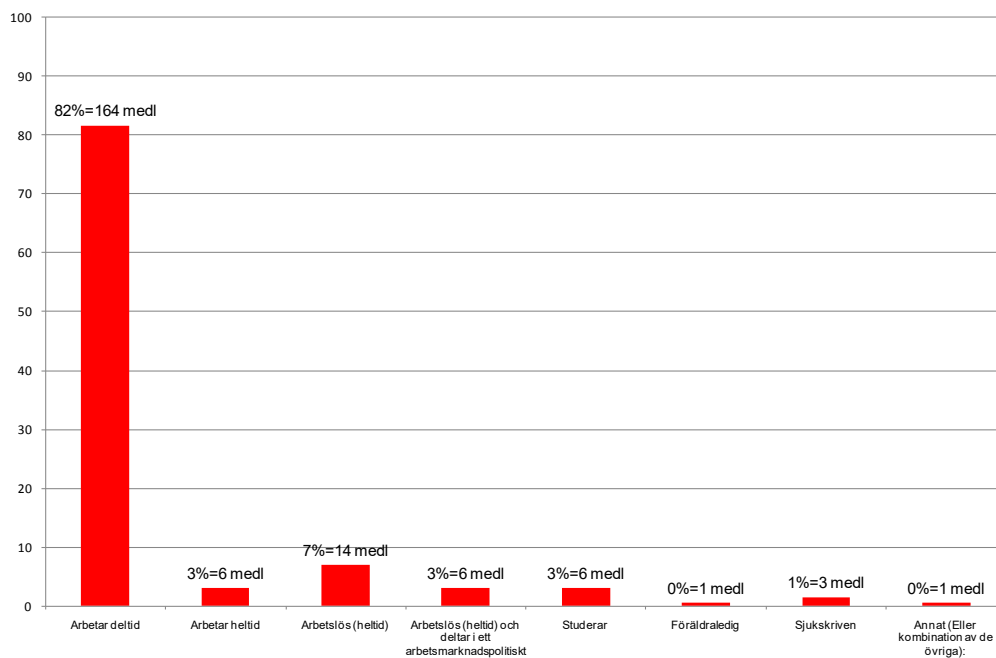
I budgetpropositionen för 2007 beskriver regeringen problematiken enligt följande:

”Under en övergångsperiod kan förändringen dock innebära en ekonomisk försämring för dem som inte lyckas få en heltidsanställning innan möjligheten till arbetslöshetsersättning upphör. Därför är det viktigt att under 2008 underlätta för de deltidsarbetslösa att så fort som möjligt kunna hitta ett heltidsarbete. Inte minst är det viktigt att förmå arbetsgivare att erbjuda sina befintliga deltidsanställda heltidsanställning.” (PROP. 2007/08:1 UTGIFTSOMRÅDE 13 s. 73-74)

De beräknade kostnadsbesparingarna uppgick till 898 miljoner kronor år 2008, 3 928 miljoner kronor år 2009 och 4 108 miljoner kronor år 2010 enligt budgetpropositionen.

Bilaga

Bild 1. Den nuvarande arbetssituationen för både utförsäkrade medlemmar respektive medlemmar med 1-10 dagar kvar. Totalt 201 svarande.

Genomförandet av undersökningen

Telefonintervjuerna omfattar totalt 201 slumpmässigt utvalda medlemmar i Kommunals a-kassa. De är genomförda under perioden december 2009 – januari 2010 med uppehåll under jul- och nyårshelgen. Svarsfrekvensen var hög (91 procent) och bortfallet blev totalt 21 personer. Därutöver var det 65 personer som på grund av urvalsproblem (felaktiga telefonnummer) inte kunde nås.

Urvalet bestod av två grupper av medlemmar som får eller har fått ersättning från arbetslöshetsförsäkringen veckor där denna både arbetat och varit arbetslös. I grupp 1 ingår 105 medlemmar som är utförsäkrade, det vill säga de 75 deltidsdagarna är förbrukade någon gång under 2009. I grupp 2 ingår 96 medlemmar som i december 2009 hade en till tio deltidsdagar kvar i arbetslöshetsförsäkringen.

Telefonintervjuerna tog i genomsnitt cirka 20 minuter. Den längsta intervjun tog 28 min 15 sek och den kortaste tog 12 min 20 sek. Av intervjuerna är 10 helt eller delvis genomförda på annat språk än svenska. De skedde på engelska, finska, kurdiska och serbiska.

Eftersom stickproven är slumpmässigt dragna är resultaten tillförlitliga. Observera att det är svårt att dra slutsatser baserat på enstaka procent då det totala antalet intervjuer är 201 st.

Arbetet har letts av Kommunals arbetsmarknadsgrupp, och rapporten är skriven av Kommunals utredare Anna Spånt Enbuske, 2010.

Kommunalarnas arbetsmarknad
Deltidsarbetslöshet
har skrivits av Anna Spånt Enbuske 2010

Kommunal.

www.kommunal.se